

Bouwstenen voor teksten over de Erkenningscommissie

Bron: Directie Voorlichting, Ministerie van Justitie

Gedragsinterventies beoordeeld.

Bijna tweehonderd gedragsinterventies zijn er bij Justitie in omloop. Allemaal met veel enthousiasme en inzet ontwikkeld. Maar verminderen zij de recidive ook echt? De Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie gaat het kaf van het koren scheiden. Van dat oordeel hangt nogal wat af: in de toekomst financiert Justitie alleen nog erkende interventies.

Wie een misdrijf of overtreding begaat, verdient straf. Die straf dient verschillende doelen: rechtvaardigheid (iemand moet 'boeten'), beveiliging van de samenleving (wie vast zit, kan geen misdrijven begaan) en – *last but not least* – resocialisatie van de dader, om herhaling te voorkomen. Soms gaat dat laatste vrijwel vanzelf. De gemiddelde automobilist heeft maar één boete nodig om handsfree te gaan bellen. En wie een heel weekend de schoolmuur heeft staan schrobben, is daarna vaak zuiniger met z'n *tags*. Lik op stuk: dat werkt. Bij zwaardere delicten is de link tussen straf en gedragsverandering vaak onduidelijker. Gedragsverandering is een tijdrovend en diepgaand proces; zeker bij wezenlijke zaken. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de recidivecijfers: van alle gedetineerden die in 1997 werden ontslagen, is na vijf jaar zeventig procent opnieuw met Justitie in aanraking gekomen. Dat aantal moet omlaag. En daartoe ontwikkelen veel Justitieorganisaties steeds weer nieuwe interventieprogramma's. De keerzijde van dat enthousiasme is een zekere wildgroei. Alleen al het gevangeniswezen en de reclassering kennen honderdtwintig verschillende gedragsinterventies, de justitiële jeugdinrichtingen ruim zestig. En er komen nog regelmatig nieuwe bij. Van woontrainingen tot agressiebeheersing, van sociale vaardigheidstrainingen tot afkickprogramma's en nog veel meer. Van al die interventies is maar een klein deel beschreven. De onderzoeksliteratuur is nog mager en vaak ontbreken essentiële gegevens. 'Een hagelschotbenadering', concludeerde een aantal externe deskundigen desgevraagd. Er wordt veel afgevuurd, maar wordt het doel bereikt?

Hoog tijd om die vraag eens structureel aan de orde te stellen. Dat is dan ook de opdracht van de Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie, die op 30 augustus is geïnstalleerd. De Commissie beoordeelt de komende jaren de kwaliteit van de interventies die aan haar worden voorgelegd. In- én extramurale. Bij gevangeniswezen, justitiële jeugdinrichtingen en reclassering. Naar verwachting zullen lang niet alle bestaande interventies bij de Commissie terecht komen. Vaak is onvoldoende materiaal voorhanden; overigens ook omdat uitvoerders niet altijd goede beschrijvers zijn. Maar wie in zijn project gelooft en dat goed weet te beschrijven, kan terecht bij de Commissie – zij het niet rechtstreeks, maar via 'het hoofdkantoor' (zie kader).

Van het Commissieoordeel hangt nogal wat af: in de toekomst financiert Justitie alleen nog erkende interventies. Dit betekent dat het oordeel van de Commissie betrouwbaar, zorgvuldig en inzichtelijk moet zijn. Voorzitter Sineke ten Horn: 'We hebben de Commissie zo breed mogelijk samengesteld. Vanuit wetenschap en praktijk. En met kennis van de verschillende organisaties en verschillende soorten interventies.' De Commissie hoeft daarbij niet bij nul te beginnen: de (tien) kwaliteitscriteria voor justitiële gedragsinterventies zijn al vastgesteld. Van de wetenschappelijk aangetoonde werking en het 'type' justitiabele waarvoor de interventie geschikt is tot de omschrijving van de risicofactoren en de evaluatie. Daarbij is onder andere gebruik gemaakt van criteria die worden gehanteerd door de

Erkenningscommissies in Engeland en Canada. Ten Horn: 'De criteria zijn openbaar. Men moet expliciet aangeven hoe de interventie daaraan voldoet. Daarbij leggen we de lat op een realistische hoogte. Ik zou zeggen: om door de Commissie te worden erkend, moet een interventie minstens een 8 scoren.'

De door de Commissie beoordeelde interventies hoeven zich nog niet te hebben bewezen. De beoordeling is in eerste instantie *ex ante*: niet gebaseerd op veldonderzoek, maar op de theoretische onderbouwing van de plannen. En is ook niet voor de eeuwigheid. Ten Horn: 'Elke erkenning heeft een beperkte houdbaarheid. Als een interventie is erkend, moet een paar jaar later alsnog een empirisch onderzoek volgen.'

De instelling van de Erkenningscommissie is onderdeel van de programma's Terugdringen Recidive en Jeugd Terecht. De Commissie is voorlopig aangesteld voor drie jaar. Dit jaar zal zij zich over zo'n vijf tot tien beschrijvingen buigen. Volgend jaar kan dat aantal oplopen tot zo'n 35 á 45. De Commissie adviseert de minister van Justitie, maar is onafhankelijk en beoordeelt alleen de effectiviteit van de interventies. Zij kijkt bijvoorbeeld niet naar de kosten, het draagvlak binnen de organisaties of naar de wettelijke kaders. Dat is een taak van het kerndepartement. Thijs van der Heijden, secretaris van de Commissie en hoofd van het ondersteunend Bureau: 'Wij moeten alle organisaties duidelijk maken dat deze erkenning niet vrijblijvend is én dat goedgekeurde interventies alleen mogen worden uitgevoerd zoals ze zijn beschreven.'

Maar als alles goed gaat, worden in de toekomst alleen nog maar interventies aangeboden die – zij het voorlopig in theorie – 'werken.' En dat zorgt hopelijk voor lagere recidivepercentages. Ten Horn: 'Dat is het doel waarnaar wij streven. Het is natuurlijk een illusie te denken dat de uitvoeringsorganisaties zichzelf uiteindelijk overbodig maken. Maar we hopen wel dat de recidivecijfers met behulp van de Erkenningscommissie langzaam maar zeker gaan dalen. Dat zou goed zijn voor iedereen.'

Kader 1:

Wie kan een gedragsinterventie bij de Commissie indienen?

voor volwassenen:

- directie van de Stichting Reclassering Nederland
- directie Leger des Heils / Jeugdzorg en Reclassering
- directie Stichting Verslavingszorg GGZ-Nederland (namens de daaronder vallende organisaties)
- sectordirectie Gevangeniswezen, DJI (namens de penitentiaire inrichtingen)
- directie Sanctie- en Preventiebeleid

voor minderjarigen:

- de Bureaus jeugdzorg
- HALT-Nederland (namens HALT-Bureaus)
- Landelijk kantoor Raad voor de Kinderbescherming
- Sector justitiële jeugdinrichtingen DJI (namens jeugdinrichtingen)
- Directie Justitieel Jeugdbeleid

(Andere organisaties kunnen alleen via bovenstaande instellingen bij de Commissie terechtkomen. Zo worden kansloze interventies uitgefilterd).

Kader 2:

De Erkenningscommissie kan de volgende oordelen vellen:

- **erkend:** geldig voor een periode van vijf jaar, daarna opnieuw beoordeeld

- **voorlopig erkend**: ga maar aan de slag, maar realiseer binnen een jaar een aantal specifieke aanpassingen
- **niet-erkend, verdere uitwerking gewenst**: voldoet niet genoeg aan de kwaliteitscriteria, maar kan worden doorontwikkeld
- **niet-erkend, verdere ontwikkeling niet meer gewenst**: mag niet meer worden aangeboden

Kader 3:

De tien kwaliteitscriteria:

1. goede **theoretische onderbouwing**
2. duidelijke **selectie doelgroep**
3. aanduiding (verandering van) **risicofactoren**
4. **effectiviteit** (behandel)methoden
5. aanduiding op welke **vaardigheden** de aanpak (mede) is gericht
6. aanduiding **intensiteit en duur** – in relatie tot de problematiek van de deelnemer
7. bevordering en stimuleren van de **betrokkenheid** van de deelnemer
8. aanduiding **verbindingen** met **totale justitiële begeleiding** van de deelnemer
9. **uitvoering zoals aangegeven**
10. doorlopende **evaluatie**